

Sygn. akt V CSK 50/08

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 czerwca 2008 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Henryk Pietrkowski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Krzysztof Strzelczyk

SSN Kazimierz Zawada

w sprawie z powództwa J. B.

przeciwko Bankowi (...) S.A. w W. - Oddziałowi w K.

o ustalenie,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 19 czerwca 2008 r.,

skargi kasacyjnej powoda od wyroku Sądu Okręgowego w O. z dnia 30 listopada 2006 r., sygn. akt II Ca (...),

- 1. oddala skargę kasacyjną,**
- 2. oddala wniosek o przyznanie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu w postępowaniu kasacyjnym.**

Uzasadnienie

Sąd Okręgowy w O. wyrokiem z dnia 30 listopada 2006 r. oddalił apelację powoda od wyroku oddalającego powództwo o ustalenie, że podpisy na dokumencie, na podstawie którego komornik prowadzi egzekucję z majątku powoda, należą do osób, które były uprawnione do reprezentowania interesów pozwanego Banku i znajdują się w

rejestrze w rejestrze sądowym a ponadto ustalenie, że strona pozwana posiada identyczny dokument jak komornik. Podstawą powyższego rozstrzygnięcia było stwierdzenie, że powód nie ma interesu prawnego w zgłoszeniu na podstawie art. 189 k.p.c. żądań, skoro przepisy dotyczące postępowania egzekucyjnego oraz powództwa przeciwegzekucyjnego zapewniają mu dostateczną ochronę.

Skargę kasacyjną od powyższego wyroku wniósł ustanowiony dla powoda z urzędu adwokat, zarzucając naruszenie art. 378 § 1 w zw. z art. 379 pkt 5 i art. 117 § 4 i 6 k.p.c. przez nieuwzględnienie przez Sąd Okręgowy nieważności postępowania przed Sądem Rejonowym, spowodowanej pozbawieniem powoda możliwości obrony jego praw wskutek oddalenia wniosku o ustanowienie dla powoda adwokata (radcy prawnego) z urzędu, a także naruszenie art. 386 § 2 k.p.c. przez nieuchylenie wyroku Sądu Rejonowego. Skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku oraz wyroku Sądu Rejonowego, zniesienie postępowania oraz przekazanie temu ostatniemu Sądowi sprawy do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania w obu instancjach oraz w postępowaniu kasacyjnym. W skardze kasacyjnej zawarty jest wniosek o „zasądzenie na rzecz adwokata R. F. z Kancelarii Adwokackiej w O. nieziszczonych kosztów pomocy prawnej wg norm przepisanych”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że pozbawienie strony możliwości obrony swych praw (art. 379 pkt 5 k.p.c.) zachodzi wówczas, gdy z powodu wadliwości procesowych sądu lub czynności strony przeciwnej, będących skutkiem naruszenia konkretnych przepisów postępowania, strona nie mogła brać i nie brała udziału w postępowaniu lub jego istotnej części, a skutki tych wadliwości nie zostały usunięte przed wydaniem orzeczenia (por. m.in. orzeczenie SN z dnia 6 marca 1998 r., III CKN 34/98, Prok. i Pr. z 1999 r., nr 5, poz. 41, z dnia 10 maja 2000 r., III CKN 416/98, OSNC 2000, nr 12, poz. 220, z dnia 6 maja 2003 r., I CZ 43/03, niepubl., z dnia 19 marca 2004 r., IV CK 216/03, niepubl.). Taka sytuacja nie miała w sprawie miejsca. Wbrew zarzutom podnoszonym w skardze kasacyjnej, również odmowa ustanowienia dla strony adwokata z urzędu nie usprawiedliwia zarzutu nieważności postępowania wskutek pozbawienia strony możliwości obrony swych praw. Należy podkreślić, że nieważność postępowania z tej przyczyny zachodzi wówczas, gdy strona wbrew swojej woli została faktycznie pozbawiona możliwości działania. Za oczywiste należy uznać, że samo złożenie przez stronę wniosku o ustanowienie adwokata lub radcy prawnego nie obliguje sądu do jego uwzględnienia. Wniosek taki podlega uwzględnieniu wówczas,

jeżeli w ocenie sądu udział profesjonalnego pełnomocnika procesowego jest potrzebny (art. 117 § 4 k.p.c.). Sytuacja taka może zachodzić wtedy, gdy nieporadność strony prowadzi do tego, że przy faktycznym lub prawnym skomplikowaniu sprawy nie jest ona w stanie wykorzystać prawnych możliwości prawidłowego jej prowadzenia. Orzecznictwo Sądu Najwyższego we wskazanym zakresie jest jednolite i utrwalone (por. niepublikowane wyroki z dnia 12 września 2007 r., I CSK 199/07; z dnia 2 marca 2005 r., III CK 533/04; z dnia 19 marca 2004 r., IV CK 218/03). W postanowieniu z dnia 17 lutego 2004 r., III CK 38/04 (niepubl.) Sąd Najwyższy ponadto podniósł, że choroba lub inna ułomność psychiczna strony nie pozbawia jej do zdolności co czynności procesowych ani sama przez się nie powoduje nieważności postępowania z powodu niemożności obrony przez stronę swych praw.

W okolicznościach sprawy o pozbawieniu powoda możliwości działania nie może być mowy. Składane przez powoda wnioski o ustanowienie adwokata z urzędu nie zostały uwzględnione, jednak nie oznacza to, że wskutek wadliwego działania Sądu został on pozbawiony możliwości obrony swych praw. Przeciwnie, skarżący przedstawił podstawę faktyczną roszczenia i składał starannie opracowane pisma procesowe, których treść wskazuje na wystarczającą znajomość reguł, według których toczy się postępowanie sądowe. Ocena, że sprawa nie należała do skomplikowanych pod względem prawnym i faktycznym, nie nasuwa zastrzeżeń. Powołane przez oba orzekające Sądy powody, dla których powództwo nie mogło zostać uwzględnione, zasługują na akceptację. Należy zwrócić uwagę, że formułując wniosek przeciwny w skardze kasacyjnej pełnomocnik skarżącego ograniczył się do ogólnego stwierdzenia, że „w momencie uzyskania przez powoda fachowej pomocy prawnej z urzędu, miałby on możliwość podjęcia szeregu czynności procesowych, które mogłyby przyczynić się do pomyślnego dla niego zakończenia wszczętego postępowania” nie wskazując, jakie czynności procesowe w toku postępowania nie zostały dokonane z powodu trudności w samodzielnym podejmowaniu czynności procesowych. Odmowa zatem ustanowienia adwokata nie może być oceniona jako prowadzące do nieważności postępowania pozbawienie skarżącego możliwości obrony swych praw.

Z przytoczonych względów skargę kasacyjną należało oddalić (art. 398¹⁴ k.p.c.). Wobec tego, że wniosek o zasądzenie od Skarbu Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu nie zawiera oświadczenia, że żądane koszty nie zostały zapłacone w całości lub w części, to należało go oddalić, jako nieuzasadniony

(por. postanowienie SN z dnia 14 października 1998 r., II CKN 687/98, OSNC 1999, nr 3, poz. 63).